

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Széchenyi-utca SIMON ház Kunz József nr
kereskedésével szemben.

HIRDETMEÉNYEK.

Előfizetési pénzek és a kiadás körüli paaszok
valamint a lap szelemi részét illető
minden kérlomények idő intőendők.

Hármentelen levelek csak immert készkölt
fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENÖR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidéki
postán küldve

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre 5 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Egy óra 1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Ot-huszhospetitor egyszeri beigtatásért 5kr.
Hélygűlj minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyilattér 4 paszabos posttasórt 20 kr.

Hirdetést vagy reclamat magában fogalt
ajdossag sora 50 krajczár.)

VI. évfolyam 1889.

Debreczen. Csütörtök Október 10.

200. szám.

Baross és a kamarák.

Mikor ismeretessé lett, hogy a vas Baross fáradhatlan alkotásának, reformálásának és regenerálásának vég nélküli körfutásában figyelmét a kereskedelmi iparkamarákra fordította, szepesség és aggódo borzongás fogta el az illető köröket s mikor utóbb megérkezett a kamarákhoz a miniszter felhívása, hogy küldjék igazolt képviselőiket Budapestre egy enquétere, melyen elnökle alatt existenciájuk s tovább fejlődésük feltételeit tárgyalják, a mandatarikusok némelyike szívében halalos érzéssel tette meg az utat Budapestre, azon szilárd meggyőződésben, hogy „audiendum verbum“ meghallgatására hivatott s az enquéte egyszerűen csak „lit de justice“ lesz, melylyel értémsükre adják a kamarának, hogy eltemetethetik magukat, miszerint aztán mint állami organumok támadjanak föl s köztött marschrountával lépjenek egy új életbe.

Azonban mi történt? Baross maga köré gyűjtötte mindnyájukat, Szt. István birodalma ipari s kereskedelmi érdekelteinek leghivatottabb képviselőit s körülbelül így szólott hozzájuk: „tudtam s tudom, hogy a kamarai intézménynek szükség van a reformra; de nem akartam kész törvényjavaslatot terjeszteni elétek, hogy senki se legyen véleményében s annak szabad nyilvánításában befolyásolva, korlátozva. Én az igazságot keresem s ezt csak úgy találhatom meg, ha mindenki függetlenül, tartózkodás nélkül ad véleményét. A kamarákat megszüntetni soha sem volt szándékom; ellenkezőleg az a kívánságom, hogy a kamarákkal együtt óvjam, éleszszem, a legmagasabb virágzásra emeljem a hazai ipart és kereskedelmet.“

A gyűlést elragadta a lelkesültség, a hideg számemberek oly melegséget éreztek józan keblükben, mely kénszerítette őket, hogy zajos éljenzésben törjete.

A „Debreczeni Ellenör“ tárczája.

A poronty.

— As élet tragédiából. —
Malesi néni, a lisztes szolgának a felesége (a kit az udvarbeliek háló-főkötös boszorkánynak hívtak) napjában többször bedörbözött Gajsai Erzsókhöz, hogy hallgattassa el azt az elkényeztetett, makacs porontyot, vagy pedig vigye innen a háztól máshová.
A háló-főkötös boszorkány azért boszorkány, hogy járjon a szája; Gajsai Erzsók pedig bár elég tágas a világ, még sem meket a porontyával máshová. Hét éve, hogy csalárlány a háziasszonyánál, s ebben a házban, egy-zobának csufolt ökörfarkkóró, paréj, csalán és tövis közül kiemelkedő düledző sárfalu kamrában szülte meg a porontyot, a nagymosáskor használt teknőben, — melyet a jószívű koresmárosné a következő nagymosásig ezélna készséggel átengedett.
Arokba épen nem lökheti az ember a gyereket. Ambátor a milyen elvetemült, rossz vértű lány ez az Erzsók, a ki minden gonoszságban valóságos lelki gyönyörűséget talál, bizony könnyű szívvel megtenné ezt is. Hát ezért nem esnek ki a világ feneké . . . De tetszik tudni, a törvény.
Az ilyen eszelekdedt könnyen lebilincselik az embert és Erzsók néhányszor már belekötött a raboskodásba, meg is elégette azt az állapotot nagyon, nem kíván többet sem a zsandárok, sem a börtönörök kezébe kerülni.
Mikor áldott állapotban volt, minden nap sirt.
A koresmárosné, egy csontos, száraz öreg asszony, a kinek vörös parket-szoknyájában olyan ördögi a külseje, mintha a pokolból kergették volna a földre, mindennap megvigasztalta Erzsókot.

nek, s az entuziázmus valóságos mámorának engedjék át magukat.

Nem, Baross nem akarja a szabad, autonóm kamarák halálát, bénítását, azt akarja, hogy éljenek, szabadságban viruljanak s tágabb hatáskörben, a kormány által támogatva s a törvényhatóságok és szaktestületek által segítve teljesítsék hivatásukat. Nem alacsonyította le őket, hanem felemelte; kötelezi a hatóságokat, testületeket, hogy a szükséges statisztikai adatokat kellő időben juttassák hozzájuk; véleményüket mindig meg akarja hallgatni, ha miniszteriuma az ipart vagy kereskedelmet érdeklő törvényt akar az országgyűlés elé terjeszteni; mindezt csak azt kívánja tőlük, hogy dolgozzanak, hogy a kamarai tagok hivatalukat ne tekintsék otium cum dignitate-nak, hanem kétszeresen szent, mert önkényt vállalt kötelességnek tartásák; hogy segítsenek a miniszternek az ipar emelése és a kereskedelem élesztése által mindenekelőtt önmagukat s köldöiket, az iparosokat s kereskedőket, velük s általuk pedig az ország összes népességét boldogítani.

Ez Baross, a mint él s működik. Szepege s borzongva lopóznak hozzája az emberek, lehorgasztott fejjel s aggódo lélekkel, és dusszadt kebelrel távoznak tőle, büszke reménydus érzelmmel telt lélekkel. Senkit sem akar elnyomni, egy erőt sem akar megbénítani, hanem inkább azt akarja, hogy a saját körében minden ember a közjóának szentelje egész képességét, mint ő, hogy minden erő, minden tehetség fenékiig ki legyen használva, egész tartalma szerint érvényesüljön a magyar haza hasznára és üdvére, melynek ő is mindenét szentelte, melynek szolgái hatalmas szellemével, akaratával és szívével, önzetlenül, odaadással, fáradhatatlanul, mindenkor, mindenütt.

A jövő évi költségvetés. Wekerle pénzügyminiszter a képviselőház f. hó 16 iki ülésében elő fogja terjeszteni az 1890-dik évi

— Ne félj, lányom, téged is megsegít az Isten; a hogy megszületik a poronty, hát úgy meg is fog halni. Nem kell attól félni . . .

Bele is élte magát Erzsók a gondolatba, hogy az ő poronty nem fog neki sok alkalmatlanságot szerezni, hanem illedelmesen, egy olyan porontyhoz illően, a kit senki sem invitált erre a sanyaru világra, legfőkébb néhány nap mulva meg fog halni. A piaczon a temetkezési-intézet kirakatában ki is választott Erzsók a még meg nem született s már is a halálnak szánt poronty számára egy parányi koporsót. Olyan hosszú lehetett, mint a karja. De furcsa, szép kis koporsó volt. Hátha még lehet, hogy muzsikával temettese el. Mennyi ember csödülné a temetésre. Mindenki megkérdezné: ugyan kit temetnek ilyen szépen?

— A Gajsai Erzsók gyermekét, — fogják majd susogni a vénasszonyok.
— Hüüm, hüüm! — fognak majd sopánkodni az emberek és találgatni fogják, hogy ki volt a gyerekeknek az apja?
Ő majd rémitő módon fog sirni, mindenki vigasztalni fogja, de ő vigasztalhatatlan lesz. Esetleg félre is fog beszélni és ki fogja ejteni egy nagy urnak a nevét. Hihihí! . . . Hogy megfognak hőkkeni az emberek. Respektálni fogják majd a rongyosok. Még Malesi néni, — a főkötös boszorkány — még az is tartani fog tőle . . .
Hanem sajnos, hogy semmi sem úgy történik, a hogy azt az ember szeretné. Ember tervez, Isten végez. Erzsókkal is épen az ellenkezője történt annak, a mit szeretett volna.

Egészséges, nagyfejű, potók arcu kis csecsemőt szült, s a mint a kis újszülött messze elhallatszód, erős sirásának zaja megütö az Erzsók tület, a legutolsó gyöngye reménysugár is elenyészett előtte s nem bízott többé a gyermek halálában.

magyar költségvetést, mely eredetileg mintegy három millió forint deficitet előlányozva. A budget azonban az utóbbi napokban még egyszer átdolgoztatott. Majdnem valamennyi miniszter beleegyezett egyes összegek törlésébe, alárendelve magát a kormány azon vezérelvének, hogy a legmesszebbmenő takarékosság alkalmaztassék ott, hol az általános fontos érdekek károsítása nélkül lehetséges. Ez által a főt említett hiány jelentékenyen alább szállítottott. Parlamenti körökben elterjedt hírek szerint a jövő évi költségvetés csak mintegy 1 millió forintnyi deficitet fog zárulni. A pénzügyminiszternek — mondják ama körökben — könnyű lett volna a mult évi előirányzat alapján deficitmentes budget-vel lépni a törvényhozás elé, ha nem tartotta volna szükségesnek a rossz aratás által teremtett helyzetre való tekintettel a közvetlen adók előirányzásánál az 1888 iki év zárszámadásainak tényleges eredményein alól maradni. Kormánykörökben azt hiszik, hogy az 1890-iki év tényleges eredménye nem lesz deficit, vagy, hogy a hiány oly csekély lesz, hogy az a pénztári készletekből is fedezhető leend.

Az országgyűlés az idei ülészakáról. A Pol. Corr. budapesti értesülése szerint remélhető, hogy az ellenzéki vezérek parlamenti tapintata és politikai belátása meg fogja akadályozni az újabb botrányokat a parlamentben. Ez pusztán csak attól függ, vajjon a két ellenzéki párt a parlamenti harcz vezetését ki fogja-e venni amaz elemek kezéből, melyek a parlament tanácskozásaira kénszerzet akarnak gyakorolni. Ami a parlament munkaprogramját illeti, a mérsékelt ellenzék már az október 12-iki első ülésen a királynak Monoron tett nyilatkozatait illetőleg interpellálni készül a kormányt. Ellenben még nem bizonyos, vajjon az ellenzék a szegedi rakpart beomlását és a Kokán-ügyet már most, vagy csak később fogja-e szóba hozni.

Külföld.

A czár tegnap este Dániából elindult, hogy Németországba utazzék. A czárt nem kíséri el családja, mely Dániából hajón utazik haza; ellenben azt hiszik, hogy Vladimir nagy herceg, a Németországgal való jó viszony egyik legmelegebb barátja, szintén jelen lesz a berlini találkozáson. — Coburg Ferdinand bolgár fejedelemség elismertetését, melyet hir szerint a porta akar kezdeményezni,

— A poronty éni fog s örökös nyűg lesz a nyakán, — gondolta szomoruan.

Flanel- és ócska parket rongyokba göngyölték a kisedet. Fiu volt a kis lurkó és mint a száraz, ráncosarazu koresmárosné kifejezte magát, úgy tudott bögni, mint egy kutyabőr-duda. Azonkívül tork.s is volt, pedig Erzsók nem valami buzgógn szoptatta. Néha kedve telt az okos szemű kis fiúnak. Előzte kerek fejcséjkét, vékony, selyembőrű pófk arcát, parányi kacsoit. Olykor egy esőkot is czipantott rá.

Haragosan rivalt rá ilyenkor a koresmárosné a leányra:
— No, iszen, csak nyaljad-faljad a sehonnai kölyköt. Majd kilöklek vele, ebadta! Kell is az ilyen szegény leánynak kolonc.

Fehér lett az Erzsók arca. Hiszen még az állat is megnyalja a maga kölykét. Az állatból nem is lehet kiverni azt az ösztönt, a mivel a saját vére iránt vissitetik; de egy ostoba leánynak bünye, gonosza hajó szívébe belé lehet csöpögtetni a gyűlölet magvát a saját vére iránt is.

Egy lélekfufar vénasszony is a koresmárosné malmára hajtotta a vizet:

— Bizony nem minden asszony türne meg a házában a kölyköddel . . . Komiszok az emberek nagyon, lányom . . .

Gonoszul hunyorított a szemével a lélekfufar és csipös hangon mondá:

— Keresni sem tudsz addig, míg ezt a koloncot le nem rázod a nyakadról . . .

A koresmárosné is mindennap ezt hajtogatta:

— Az ilyen kis férgeknak, legjobb, ha elpusztul . . . Hát mi is lesz belőle, ha felnő? . . .
Mikor Erzsók ülésben szunnyadozott a csecsemő, bűnös keblét, a mely már évek óta feslett embereknek volt a párnája, fölmelegítette az anyai érzés. Hát megnyitja azt valaki, hogy ha ez a gyermek is szívja a levegőt . . .

a sagnatarius hatalmak közös monarchiának, Oasz- és Németország aigha elleneznék. — Azonban egy osztrák félhivatalos forrás arra figyelmeztet, hogy e kérdés alig fog a közel jövőben a hatalmak zöld asztalára kerülni s nem is sürgetik azt, épen kényes voltánál fogva egy oldalról sem, ahhoz azonban, hogy a portának joga vnn, a bolgár viszonyok elismerését kezdeményezni, kétség nem férhet.

Boulangier tábornok odahagyta Londont s egész esendben Jersey szigetére — ez is angol birtok — költözött. — Nagyon valószínű, hogy a tábornok immár politikai pályájának végére jutott. Mert minden jel azt mutatja, hogy pártja vezetése kisziklott kezeiből. — Monarchista patronousai tovább nem segítik. Barátai elhagyták, több boulangista képviselőben ébrednek az a tudat, hogy ok tulajdonképen köztársaságiak s a fontos elvi kérdésekkel a köztársasági párttal kell szavazniok. Boulangier ugyan megbukott, de nem a boulangizmus, mely új jelszó és új vezérlét alatt az új képviselőházban is szerepelni fog.

A jászberényi rókahus.

(T.) Hogy az Apponyi Albert gróf jászberényi beszédéből az ellenzéki sajtó el van ragadtatva, nem vesszük neki rossz óven. Hallottunk már mi annál rosszabb ellenzéki beszédet is, azért az ellenzéki sajtó mégis el volt ragadtatva. Olyan ez a pártszellem, aké jobbról, akár balról vesszük, hogy a mi az ő szája ize szerint van mondva, az mindig helyes, a mi nem a szerint van mondva az mindig helytelen. Na de Apponyi Albert grófról még senki nem állította, hogy nem kitűnő szakács, hogy főztének ne tudná megadni savát, borsát. Még a béka után is megnyalja száját az ellenszék, ha ő táálja föl neki, a róka húst pedig kitűnően izletesnek találja, mert annyi körülte a mártás meg a garnirung, hogy a tulajdonképeni peccenyét észre sem lehet venni.

A jászberényiek elébe tállalt róka hus egy hatalmas és fufangos kortes beszéd vala, az őszinteség mártásával leöntve, a hazaifas meggyőződés hangjának garnirungjába bujtatva. Elitéli a nemes gróf az utcazi zenebonát, de példákat hoz az angol csésélék viselt dolgairól, hogy az még is milyen szent nemzet felbuzdulás vala. Hát a Dózsa György, a Hóra és Kloska szent felbuzdulás, hát a jakobinusok és sanscoulettek szent felbuzdulása? Mert ne lett volna csak rendőrség és katonaság kéznél, hát épen olyanná fajulha

Megerzi azt valaki, hogy ha égen ragyogó nap mindent elárasztó fényéből ő rá is jut egy vékonyka sugár? Hanem ezek a hirtelen támadt érzések nem vernek gyökeret szívében. A mily hirtelen támadnak, olyan hirtelen el is enyésznek.

A koresmárosból behallatszik a vigadozókJ zaja. Jökédvű kurjongatás, pohársengés, zene. Szilaj legények kiáltják:

— Hej hó, — hol van az én tulipánom, hol van a legeslegszebbik virág, Gajsai Erzsók. A szegény arczába kergeti a vért, ha eszébe jut, hogy ha őt ilyen szennyesen, borzasan látják a legények, a piszkos vackon kuporogva a teknőben, kölykével . . .

Malesi néni sem hagyott föl a dörömbözéssel. Minden istenadta nap ismételte:
— Még sem földeled el azt a kölyköt? Ugyan mire neveled?!

Mindennek a kölyök az oka. Mindenkinek az utjába áll az a piczi kis féreg, mindenki agyon akarja nyomni, agyon akarja taposni . . . Pedig az a kis féreg nem vétett senkinek . . . Hát tehet ő arról, hogy megszületett? Minek is teremt az Isten férgeket, mikor ugys agyoutapossák? . . .

Alig várta Erzsók, hogy újra visszamehessen a koresmába. Majd kiugrott a bőréből örömben, hogy újra beledohajta magát abba a piszkos mocsárba, a melyben olyan kéjjel fetrengett. De örült a koresmárosné is, hogy visszament, mert míg Erzsók betegágyban fe(azzal a kis hitvány féreggel) a vendégek mind elszoktak. Nehéz is lesz most Erzsóknak őket Peneciluséktől visszaesabítani.

Ezután Erzsók csak ritkán látta a kis csemőt. Néha két napban csak egyszer látta. Az öreg koresmárosné „ápolgatta“ a kicsikét. Néha megessett, hogy napközben eszébe jutott Erzsóknak a gyermeke. Befutott a nyirkos kamrába s űbe kapta.

— Mit akarsz? — rivalt rá fauyar képpel a koresmárosné.

pana
Roth-
telefon
5559.
tal a
6 ré-
atását
k mi-
uidoni
jövő-
ra téli
nyarán
dara-
k 15
etik a
legel-
juhái
folyó
leges
lison,
jubai-
t szá-
gelte-
ognak
hajtó
osnak
3.
es.
Korona forrás!

tott volna a budapesti utcái tüntetés is, a mely utcái tüntetésnek pedig az ő veszedelmességétől eltekintve semmi más komoly hordereje nincs, mert azok, kik abban a tüntetésben részt vesznek, annyit értenek a dolog merítumához, mint tyúk az ábécéhez, hanem a Dantonok, Robespierrek és Maratok lázításainak eszközei. A mit pedig nagyon jól tud a nemes gróf. Más szemmel is fogja nézni, más hangon is fog róla beszélni a mint ő kerül koránra ánde most, mint Tisza ellenes eszköznek, jászberényi kortes beszédében szívesen pártját fogja, és a jász konzervatívok, zájukat nyálják a rósa hus élvezete után.

Hasonlóképen bánik el a nemes gróf az új miniszterekkel, kiket kortes eszközök gyanánt szembe állít Tiszával, mintha most már akarat ellenére ragadnák őt magokkal; pedig ha ragadják, ám úgy ragadják, mint Phobust, de az ő kezében van a sugár gyeplő. — Es hogy az eddigi miniszterek nem ragadták, — hát tisztelet nekik és becsület, de sem Szilágyiak sem Barossok sem Weckerleék sem nem valának, s hogy most azok? — Az bizony nem az Apponyi Albert és az ellenzék érdeme. Baross és Weckerle már a mérlegben voltak a 25. s. előtt, Szilágyival pedig már az előtt is folytak az alkudozások. — Hogy Szilágyi a mérsékelt ellenzékét magvált, az igen is az Apponyi érdeme, de az ő miniszterségéhez ennél egyéb köze Apponyinak és gardájának nincs is. Csupa tiszta rókahus te hát ez is, a korteskedés mártásával leöntve, és a hazafis meggyőződés hangjának garnírujába bujtatva.

Hosszantartó zajos helyesléssel tisztelte meg Jászberény városának konzervatív hallgatója a nemes gróf ama hasonlatát is, melyet a bíró és önmaga közt tett vala, s már, t. i. hogy ő éppen oly részrehajlatlanul ítéli el Tisza Kálmánt, mint a bíró az elbete állított bünt. Na hát ezt, a jász konzervatívok kivételével, nem hiszi el széles világon senki. A régi világban még megessett, hogy valakit olyan bíró ítelt halálra, a ki az elíteltnek örökösé akart lenni, hanem a mai világban az ilyen igazságszolgáltatásnak már lóttek, legfelebb is, ha az Apponyiak konzervatív jogérzete akar az visszahozni. S íme a tisztelt hallgatóság ez után a rókahus után is a száját nyalta.

Az a hasonlat sem volt találó, mely az ellenzék botrányt csináló képviselő helyzetét, megfélemlítés tekintetében a Tisza Kálmán helyzetéhez hasonlította. Tisza Kálmán botokkal, ablak és lámpa beverésekkel, koozi feloldással, ködöbálással, lámpára húzással stb. igyekeztek megfélemlíteni, de a mely féktelen fenyegetésekkel szembe állni egy bátor férfinak hősi elszántsága kívántatik, míg az ellenzék skandal provokációját nem fenyegeti ilyesmikkel semmi. Sőt ellenkezően, a többség részén „a rend” a jelszó, s igen sajnáljuk a nemes gróf felfogását, ha a rend fenntartását célzó intézkedést, hasonló fenyegetések sorába méltóztatik iktatni. Hanem a jászberényi hallgatóság megnyalta száját ezután is.

Vége, az utolsó tál rókahus, a hadseregnek, a magyar nemzeti érzelletet öszszegyegethető fejlesztése, vagy miféle általános ígret vala. — Mintha volna olyan Apponyi Albert a világon, aki ez érdemben többet tehetne mint Tisza. Amde százados hagyományokat és felfogásokat reformálni nem olyan könnyű, mint beszélni, kivált ha

Hebve susogta Erzsólk:

— Talán... gondoltam, jó lesz...
A vékony magas korcsmárosné csonto kezét derekára szoritotta és meghajolva szűrés tekintetét rászegte a lányra:

— Mi-osa? Hát nem elég gondját viselén én a te po-ron-tyodnak? Mi?

— Elég... De...
— Mit, de? Ilyen nagy kölyköt nem szoktak szoptatni. Anyját fal ez, mint egy farkas. Csak most falt föl két csupor tejet.

Gyalázatosan hazudott a banya. —

Három kanálnyi savanyú tejet nyeletett le erővel a csecsemővel. Meg is látszott szegényen, hogy éheznek. Arca beesett, a kis orra és a kis álla olyan hegyes lett, akár a szilvavag.

Erzsólkot egy pillanatra elfogta a szomorúság, de odabenn a korcsmáros, a szilaj cigány zene mellett, a korhely legények társaságában, elfelejtette a fájdalmat. Ostoba, buta leány volt. Mulatozás közben még halálával gondolt a korcsmárosnéra, a ki az ő porontyjával annyit bajlódik, a mig ő a legényekkel kimulatja magát. Eszeveszetten táncolt és ivott, s torka ki nem fáradt a nótázásban, a legények bomlottak utána. Nem is csoda, Erzsóknál formásabb, szilajabb és ingerlőbb csaplárleányt, száz korcsmáros sem találtak, beszéde szapora, mozgása fürge volt. Mindenki egyforma nével kacsintott, a szép szavakat is egyformán osztogatta a legények között. Igazi csaplárleány volt ő s a korcsmárosné jól tudta, hogy Erzsóknak nem igen akadt párja.

[Vége köv.]

A bűnös ösvényen.

Regény 1. kötetben. — Irta: R. P. O.

(Folytatás.)

Külföldi tartózkodása második évében egy képét az első díjjal tüntették ki. Elvittáztatlan fényes tehetsége a hívatott bírálók mérvadó körében általános érdeklődést keltett.

Napi hírek.

— **A debreczeni daegyület** küldöttei, számszerint huszan ma délelben utaztak el Lengyel Imre díszelnök és Márk Endre működő elnök vezetésével a budai dalárda 25 éves jubileumára, vivén magukkal egy gyönyörű piros seylem, arany hímzű koszorúszalagot.

— **A debreczeni-füred-f abonyi vasut** által elfoglalandó területek kisajátítási tárgyalása az egész vonalon megtörtént s az egyesülés a vasúttársaság s az érdekelt birtokosok közt méltányosan létre jött, kivéve Faramost hol az intelligencia egy része földjeit túl magas kisajátítási árt követel. Itt valószínűleg becsületes eljárásra lesz szükség.

— **Kortés világ** folyik most a gazdasági tanítványt hallgatók között. — A segítő egyesületük elnöki állására két jelölt áll szemben egymással és e miatt két táborra o-zlott a gazdaság ifjuság, habár nem oly mérges táborra, milyenek némely parlamentben szoktak szemben állani egymással. — Az egyik jelölt Gajdácsy Jenő 3. éves, jelvénye zöld toll fehér levéllel; a másik jelölt Keller Gyula 3 éves, piros toll-zöld levél jelvényével.

— **Ifj. dr. Könyves Tóth Mihály**, ki az imént a vattatott tudorá, eddig ideiglenesen betöltött közgazdasági gyakornoki minőségében véglegesítettett. A r. főkapitány mellé van beosztva.

— **Őszi nagyvásárunkra** sok a közönség panaszja. A kedvezőtlen állatgyógyügyi viszonyok miatt elrendelt zárlatok folytán szarvasmarha s egyéb vásáraink, pl. juh, sertés vásáraink betiltattak s ez a többi vásárok sikerét is alaposan megbénította. Így a termény üzlet is lanyha maradt; s a kirakó vásárlátogatottsága szintén sokat szenvedett.

— **A Hortobágyot** eddig megkímélte a száj és körmőfájás ragadó betegsége. — E héten azonban ez a járvány ott is jelentkezett, még pedig a mátmögötti gulyában, a hol már kedden 107 db. marhán észlelték ezt a betegséget. Az óvó intézkedések azonnal megtették.

— **A regále kártalanítása** iránti egyezkedések még mindig folynak Hajdúvár megye területén az adófelügyelőség működési körét is átvevő pénzügyigazgató és a kártalanításra jogosult felek között. A legtöbb községgel már korábban sikerült az alkut. Néhány község azonban pl. Szoboszló, Józsa, Szovát olyan árt kértek, melyet az adófelügyelő nem volt hajlandó megajánlani. E hátam ezen regálebirtokosokkal egyezkedik a közgazdasági bizottság által a törvényértelmében kiküldött bizottság, melynek tagjai Rásó Gyula a'ispán elnökele alatt Karap Mór és Szöllösi János; előadja dr. Szigethy Béla pénzügyigazgató. Debreczen város regálé jogai kártalanítása iránti tárgyalások még szintén nincsenek befejezve.

— **Gavallér kaland.** A zsebmetszőnek, tolvajnak, hazugembernek és más vetésében gazoló gavallérnak mindenre elkészülve kell lennie; még arra is, hogy hátra rajta kapják. Mert am ez is megessik; megessett a multkor is egy fiatal uron; pedig nem azért szakította félbe a kitiűnőn menő tarokk pártit, hogy hálába kerüljön. — Hogy is történt ez

A kép tárgyát hazánk történelméből vette, minden alakja tökéletesen bevégzett volt, a megszólalásig hű és igaz, az ensemble en megkapó művészi felfogás ömlött el, a gazdag színpompalegkisebb árnyalatában is felséges volt. Ez a kép valóságos kiemelkedő pontja volt az egész tárlatnak, mert komolysággal imponált. Magasabb gondolkodásra vallott, mintán a többi kép leginkább a női szépség tükelyeit tüntette elő azon igyekezettel, hogy lehető legnagyobb érzékiséggel a dagadó testi formák leplezetlen báj elállításával eszközöljön hatást. A képbuja ösztöne, mely a tulságig urálja az emberiséget, a művészet ábrándos világában is tanyávert magának, és nagyon sok már az ellanyhult betege. De mikor a világ mindentűt és mindenben folytonosan a tulság erejével csak az izgalmas keresi, azt, a mi sorvasztó indulatokat kelt s felpezsdíti a rossz vér ingerét, bizonyára nem az a nagy művész, a ki feltétlenül kora ferde és felületes silány izlésének kíván megfelelni, a divat mindig hóbotos marad, vannak kegyeltjei, kiket szédítő magasba ragad fel, de ezeket a kegyeltjeit széleselyes s folytonos változékonyaságánál fogva leggyakrabban hamarosan taszítja el a kebléről, melyen őket melengette, dédelgette. A hulló csillag pedig rendszeren rövid ideig tartó ragyogása után nyomatlanul vész el a földben, melyre alá hanyatlott.

Akos azt hitte, hogy amodok, midőn az örömet vele közölték, hogy az első díj az övé. A határtalan boldogság elkábította, azt hitte, hogy a menyországba ragadta fel álma, hol mindenünnen bájos kis angyalfok mosolyogva üdvhymuszt zengedeznek feléje. Minő szép volt körülötte minden, tiszta és magasztos. És mindez nem volt álom, a legigazabb való, a szorgalmas és tehetséges munkás megkapta az őt megillető jutalmat. Szerencsésébb, boldogabb ember nálánál most nem volt az egész világon, s határtalan öröme hangos kiáltásban tört ki, melynek hanghullámja tisztán röpött az ég felé.

Jövője meg volt alapítva. Képt megverték. A napilapok hasáboakat irtak fényes sike-

a dolog? Öreg estének néma csöndessége telepedett az utcára. A toronyban rég elkongatták a kilenczet. A kisasszonyok pajkos kacagása elhallgatott; a nemescsága — hála Istennek — utoljára kiáltott ki a konyhába: Lefekhetek lányok! Még csak az urnak ablaka felől küzködik halvány lámpafény a nedves sötétséggel. De semmi kétség hogy az ur is túl van már a „sertés kereskedelmi es arnok-on s közel jutott a lefekvéshez. Nosza keresi Róza a kapukulcsot; lábujjhegyen kibilleg a kapu alá, lélekzetét is visszafogja, s alig-ig mozdítva husz foknyit a kulcsot nyitja ki óvatossal csönddel a kapu nehézt várját. — Mert ez az idő, mikor osinos szobacizák epedve várnak selymekendővel kellemeskedő és hamis aranygyűrűvel hízlekedő fiatal urfiakra, a kik viszonzásul csak egy ösöket és rádásul csak egy szelid ölelést szoktak nagylelkűen kikönni a drága udvarlásért.

— Ha pedig az egy csökből kettő, három is támad s a szelid ölelés hosszúra, forróra válik, annak a leány az oka s azért már — nem katoná az urfi — illik belül kerülni a kapun. A mi lovagunk is épen idáig jutott. — Bár ne lett volna olyan szerencsés kezű kópé, — fogalább nem került volna abba a kritikus helyzetbe, a hol még a Róza ajkainak édes sőtét is elfelejtette. — Szerelmére mondja, hogy csaknem életébe került ez az ostobaság. Váratlanul, mintha villám csapott volna a kapu alá, kinyitl a forszimer ajtaja s az ur lépett ki rajta. Hősüket nem tudjuk eléggé kázhoztatni, a miért elhagyta lélek jelenléte s nem számolt a helyzetből látszó következményre, hanem épen oda ugrott be, a hová a háziur is igyekezett; pedig tudhatta a balga, hogy az az ajtó nem sifon ajtó. Természetesen rögtön belebotlott az ur, a ki a meglepetéshez illő lármát csapott a sötét kapu alatt; vagy is — a mint magyarul szokták mondani Debreczenben — „vácsét kiáltott”, vácsét annyival inkább, mivelhogy tolvajra (de nem ösöktolvajra) betörőre, rablóra és gyilkosra gondolt. Róza a zajt okosan arra használta föl, hogy befutott a háló kamrájába s tettette, mintha már javában aludnék. — A sárga-fehér színeket játszó gavallér (ezt azért tudjuk, mert a háziur gyufát gyújtott) hiába mentegődzött, hogy neki semmi gonosz szándéka nincsen, sokkal inkább tisztesseges szándékok üttek ebbe az átkozott kalamitásba. Nem használ semmit. Hiszen a rossz szívű Róza is eltárgadta félelmében az érdekközös séget. — A gavallér, ki igazolni sem tudta magát, a rendőrségnél jászolt szállást s csak másnap szivhatott szabad levegőt, a mikor Róza is töredelmesen bevallotta bűnét és az ur is nagylelkűen vissza vonta a panaszt. — Ne bántsuk kapitány ur. Magamról tudom, fiatal emberem esik meg.

— **Oktoberi kalendárium.** Október hónap a csillagászkok szempontjából nagyon unalmas: semmi nevezetes dolog nem történik az égen, kivéve azokat az előnyösen ismert eseményeket, hogy a nap is fölkel, meg a hold is fölkel és lenyugszik a maga idején. A nap elsőjén 6 óra 1 percor kelt fel s 5 óra 37 percor nyugodott le; a hó végéig 1 óra 38 percor fog. A hold fényváltozásai a következők: első negyed 2-án volt 2 óra 49 percor reggel, holdtölte tegnap volt 2 óra 42 percor reggel, utolsó negyed 17-én 1 óra 54 percor reggel, újhold 24-én 3 óra 42 percor délután, első negyed pedig 31-én 9 óra 47 percor reggel. A bolygó járásában nincsen semmi rendkívüli, mindanyian igen szelidül viselik

réről nagyszabásu művéről. Nagy boldogságában sietett vissza a szülőkhöz, a szegény, szérény, nyugalmas családi körbe. Hogy villogott annak a két jó emberi léleknek a szeme, midőn a fiu túlaradt boldogságát, megindító, fennen szólnyaló szavakban kiöntötte előttük.

Ennek a kis családnak ekkor felette nagy ünnepe volt. A boldog mama újjongott örömben, annyira izgatótt volt, hogy hamarosan azt sem tudta, melyek a kedves, derek fiu kedvenc eledelei, melyekkel most elakarja halmozni. A szigorú apa is megindult s elragadtatással szemlélte boldog fiát.

Késő éj volt már s ők még mindig együtt ültek, néha elhallgattak, arcuk sugárzott, szemük fényelt s a szeretet anyala áldásra terjesztett kezzel röpködte körül halgan, csendesen ezt a boldog három emberi alakot.

A roppant nagy öröm annyira felizgatta őket, hogy a hajnal még ében találta mind a háromjukat. Nem tudtak aludni, szorosan ültek egymás közelében és nem tudtak szétválni.

A dicső fiu, a nagy fiu, az ünnepeit fiu egyre nézi az odaadó jó anya szemében rezgő örömkönet, megfogja az odanyújtott keskeny kis kezét, lázasan csókolgatja, végre odaborul anyja ölébe s halkán suttogja, ugy, mint nagyon régen, mikor még kis gyerek volt, s a mama az est homályában a szép tündérmesét mondotta el.

— Nagyon szeretlek anyám, boldogságom nagyobb, fenségesebb, mert megoszthatom veletek.

Mennyi megindító nemes érzemény sugárzott az ifju erőlyes homlokáról és hangja mégis oly szeliden, oly édesen vibrált, az anyjával szemben ő csak a gyermek maradt. Oh! minő szép volt ezeknek a szegény embereknek a boldogsága.

(Folyt. köv.)

magukat. Kriktikus napok Falb Rudolf jóslása szerint a tegnapi és főleg a 24-diki

— **A honvéd-önkéntesek vizsgálata** eredmény tekintetében még túlhaladja a közös hadseregnél lefolyt vizsgálatokat. A honvéd-önkéntesek kilencven százalékát találták alkalmasnak a tisztá rangra, míg a közös hadseregbeli önkénteseknek csak ötven százaléka tette le sikerrel a vizsgálatot. Kilenczvenegy honvéd önkéntes állt a vizsgáló-bizottság elé s három kivételével mindanyian megállták helyüket. A tantárgyak itt is ugyanazok, mint a közös hadseregnél és hogy tanulás és tudás dolgában nem állanak amazok mögött, azt bizonyítja a vizsgáló-bizottság teljes megelégedése. Huszon-egy honvédhuzsár volt az önkéntesek közt. E szép eredmény nem a véletlen műve, mert a vizsgálatok eredményében ez az arány már évek óta egyforma.

— **A nagyenyedi ref. teológiát**, mint már egy ízben volt, ismét átakarják helyezni Kolozsvárra, s kapcsolatba hozni az ottani tud. egyetemmel. — A most ülésező egyházkerületi közgyűlésen két napig folyt a heves vita a kérdés fölött. A kiküldött 21-es bizottság, Szász Domokos püspök is az áthelyezés mellett vannak. A püspök két óráig tartó beszédeben részletesen ismertette a Bethlen-alapítványt, mely a nagyenyedi teológiának adatot, de nem oly érte-mézzel, hogy az alapítványt a theologia csak Eny-den évezheti, hanem az esetre is évezheti, ha Kolozsvárra áttéteik. Azok a kik ellenzik az áthelyezést, legfőképpen azzal érvelnek, hogy a Bethlen alapítványa N. Envedhez köti a teológiát. Gr. Kun Kocsárd is ilyen véleményt táplál. Végre szavazattöbbséggel elfogadták gróf. Bethlen Géza javaslatát, mely szerint a theologiai akadémia áthelyezése elvben kimondatik, az erre vonatkozó munkálat azonban újabb terv kidolgozása céljából az igazgató tanáchoz visszautasítatik.

— **A filloxera rombolása.** Tizenöt éve, hogy a filloxera föllepését először konstalták hazánkban s a hivatalos adatok ma már szomorú adatokban bővelkednek e végtelen romboló munkájáról. Harmadéve 742 község tshat egyetlenegy év alatt 442 község határát lepte el. Már harmadéve 132,000 kataszteri hold szőlő volt inficiálva s ebből 55,000 hold teljesen el is pusztult; ma e számok természetesen még nagyobbak. Védekezéssel a szőlőbirtokosok igen kevés helyen foglalkoznak. A szőlőterület hazánkban most még közel negyfélszázezer hold s a tavalyi termés nem volt sokkal kevesebb a tíz évi átlagnál; de egyes vidékeken már talán ez idén szüreteltek utoljára.

— **Lelkész képességi vizsgák.** A lelkész képességi vizsgák ma kezdődtek a kollégiumban. — A második, papi vizsgára 11-en jelentkeztek; a vizsgáló bizottság azonban egyet visszavetett, miután okmányaihoz a kápláni bizonyítványt nem csatolta. Így tizen állottak a két csoportban működő bizottság elé: Szabolcska Mihály senior és debreczeni segéd lelkész, Bihari Lajos bunya szegszárdi, Bereczk Sándor szegedi, Vékony Sándor m. t. ur, Vajda Mihály k. ladányi, Mindszenty Imre székelyhídi, Gavallár János ufehértói, Szabó István gödöllői segédlelkészek, Sepy Géza miskolci helyettes lelkész és Karacsony Imre. A tisztelt-tes urak ma délelött szóbeli vizsgát te-znek, délután pedig próbaszónoklatot tartanak és írásbeli dolgozatot készítenek. Az első kápláni vizsgára 38-an jelentkeztek, a ki ma írásbeliből vizsgáznak.

— **A „erdélyi házasságok.”** Az unitáriusok könnyen köthető és felbontható házasságai ismeretesek e néven. 1881-ben szigorították a házassági válokat, de már is új házassági törvény megkötését látták szűk ségnek. 260 paragrafus van e törvénynek, mely most sokban hasonlít a protestánsok házassági jogához. Felhívó azonban, hogy mig az unitárius házassági jog a házasság felbontásánál a honossági elvnek hódol, elanyura, hogy nem magyar honos házasságát unitárius bíróság előtt fel sem engedik bontani, addig a házasságkötésnél rendszerint a lakhely jogát moudja ki rányáadásnak. Idegen személy, ki a lakhelyén érvényes jog szerint nem köthet házasságot, ha a magyar korona országában unitárius vallással házasságra akar lépni, erre képesnek tekintendő. Érvénytelen a házasság az új unitárius törvény szerint, ha egyik fél nem szerzetből, hanem vagyoni, vagy más érdekből, vagy pedig rábeszélés következtében köt házasságot.

— **Zóna-távirtda.** Baross miniszter, a „Bud. Hir.” szerint, a zónatávirtda mintájára, a távirtdijakat is a távolságok szerint akarja megálapítani s így lényegesen csökkenteni. Az eddigi díj minden szóbort 2 krajczár, csupán az Ausztrával való forgalomban maradna meg, a helyi távirtdij pedig minden szó fél krajczárra fog leszállítani.

— **A jövő háború vezére.** Több orosz tábornokot emlegettek már a jövő nagy háború fővezérére gyanánt. Legújabbán a Dragomirov tábornok neve van forgalomban. A Przeglond című orosz lap ebből az alkalomból több érdekes adatot mond el a tábornokról. Dragomirov tábornok magas termetű, mogorva arcu kopasz ember, sokban hasonlít Bismarckhoz bár ez „orosz Moltke” melléknévvel tisztelték meg. Ez az elnevezés azonban korántsem találó, miután Dragomirov egyáltalán nem a stratégia embere. Nagy ellensége a sok fegyver-reformnak, mert szerinte azok káros befolyással vannak a katonák bátorságára. A katonaszerinte csak akkor ér valamit ha kész három perczen meghalni. Gyakran ismétli Szu-

varov ismeretes mondását A golyó semmi a szurony minden! Ellensége a rövid szolgálati időnek, mely csupán a katonák kiképzésére szorított. Különböző nagy igazságos embernek mondják, a ki sem felekezeti sem nemzetiségi különbségeket nem ismer, a tisztetek rettegnek tőle, ellenben a legénység nagyon szereti. Régen még mint a katonai akadémia tanára több nemzet katonái számára batorságot és bátorságot nyilatkozott. A francia és az olasz rosz katonák, mert a legkisebb vereség után is menekül, nem pedig visszavonul. A németből hiányzik a lelkesedés. Az orosz katonák mint ha meg volna babonázva olyan mereven állja a harc tűzét s rabzsolga-hűséggel teljesíti a parancsot, ezért nem jegyezték föl a történelem orosz katonáiról hőstetteit. Legjobb katonák azonban a lengyelek, a kik rá vannak teremtve a háborúra. Minden lengyel, ha tűzbe jut, el van készülve a halálra s ezért el nem állhatatlanok; a lengyel katonát semmi sem tartja vissza; csak a golyó, ha szíven találja.

Halottak napja, a kegyelet ünnepe közeledik. Gazdag és szegény, igyekezni fogkoszorút helyezni az elhunyt kedvesek sírjára. Ezért megemlítjük, hogy a gazdák és iparosok szövetkezete árcsarnokában igen szép és olcsó koszorúk kaphatók. (Emke.)

CSARNOK.

Semsey Andor.

Semsey Andor életmódjáról, tudománykedveléséről és legújabb 100000 irtos adományáról tárczát ír a „Pesti Hirlap“. A tárcza egy részét mi is átvesszük, a mint következők: Semsey Andor fiatal korában meg lehetőszerű körülmények közt élt, míg végre roppant terjedelmű birtokot örökölt Balmazújváros vidékén, de annyi adóssággal, hogy alig volt megtartható.

Tanácskozott ügyvédekkel s ezek kiészelték egy „modus vivendi“; ha az új földesur szigorú életet él, nem költ, csak a legszükségesebbekre, akkor bizonyos idő múlva tiszta lesz a birtok.

— Es mennyit szabad költenem?
— Eventint tizenötezer forintot.
— En csak ezer ötszáz forintot szándékozom költeni.

Az ügyvéd persze mosolyogtak rajta; tudták már, mennyit érnek a fiatal gentry-örökösök jószágok fogadkozásai. Nem ismerék Semsey férfias karakterét, hogy a mit egyszer elhatároz — az „vas.“

Semsey olyan élethez látott e naptól fogva, mely közel áll a nélkülözéshez. Egy kis szobában lakott, olcsó ruhában járt, olcsó vendéglőkben étkezett, legfeljebb könyvekre költött valamit. „Ezek a legolcsóbb társaság“ — mondá. Evék mulva hozzá tette még; „és a legkedvesebb társaság.“

Hajlama a természetudományi könyvekhez vonzotta. Ezekkel élt. Később azután ezeknek.

Sok sok év kellett még így is, míg végre tiszta lett a birtok. O maga észre sem vette, úgy elröppült az idő, csak akkor hőkent meg, mikor a tisztartója egy napon azt jelentette:

— Elhoztam az első nevezvény forin-
tot, a mi már a nagyságod jövedelme erre az esztendőre.

Semsey megjéjt ettől a tengernyi összegtől.
— Hát mit csináljak én ennyi pénzzel?
— Költse el nagyságod, mert esztendőre még több lesz.

— D ugyan mire költeném?
— Hagyja itt ezt a diákos szobát és vegyen ki egy emeletet.

— En? Hogy én kedves kis szobámat itt hagyjam? Soha!

— Járjon nagyságod a nemzeti kaszinóba. Ott majd megjön a jó idea, hogy mit lehet negyven ezer forintra elköltetni.

— Hogy én a könyveimet elhagyjam? Azt ugyan nem cselekszem.

Nem is hagyta el. Inkább még többet vett hozzájuk. A szegény életmód második természetévé vált. Undorodott a fölösleges kiadásoktól. Megtartotta kopott kakójait, olcsó vendéglőjét, régi barátjait — a könyveket. Es szerzett hozzájuk újakat is Gyorsan nőtt most a könyvtár; volt rá pénz elég. Minden természetudományi munkát megvett, — a mi megjelent a kontinensen. De azért a negyven ezer forint még se fogyott el. — A könyvek ellenben egyszer csak elfogytak és Semseynek nem volt mit olvasnia többé, a pénz pedig nem hogy elfogyott volna, de egyre nőtt, kölykezett s egészen kétségbejuttatta, hogy ő neki most azt öriznie kell.

Vagy a pénz lenne kevesebb vagy a megveendő könyv lenne több.

Hanem, nini, hiszen ezen segíteni is lehetne. —

Ha például ő is iratna néha egy jó könyvet; mindjárt több lenne a könyv és kevesebb lenne a pénz. Azonfelül volna új olvasni valója is.

Igy fogta meg Herman Ottót, kit úgy becsült, mint a két szemé fényét, rásegítette, beleöszkötölte a gyönyörű balásztati könyv megírásába; most meg újabb a madarakról szóló munkába ugratta be.

De a pénz még mindig nőtt, nőtt, boldogult nőtt. Mert hiszen Hermann Ottó is csak egy van; s az is csak egy könyvet írhat egyszerre. Es az kevés, nagyon kevés.

Elhatározta, hogy új Herman Ottókat fog keresni s így született meg fejében a

nemes elhatározás: tiz könyvet iratni egyszerre s tizezer forintot adnia a könyvriök mindenikének.

Színház.

Tegnap színházunkban az „Egér“ került színre. Igaz, hogy nem volt premier, de mégis csodálatos az a közöny, melylyel a debreczeni közönség színháza iránt viselkedik. Üres ház, semmi élet a nézőtérén, — pezsgő eleveenség, csupa élet a színpadon. Mintha színészeink eleveenségük, kedvük forszírozásával tüntetni akarnának a — távollevők ellen, kik elmulasztottak egy élvezetes estét, pár órányi igazi műélvezetet.

Műélvezet! Nagy szó ez a vidéki színi kritika szótarában, melyből a vidéki kritikus a közönszerűség, a conventió frázisait szedegetheti elő és illeszti a vidéki színészek jatekára, ha ugyan észinte akar lenni és nem elnéző, sem maliciózus.

Az elnéző kritika — megsoktuk már — „műélvezet“ imputál a közönségnek egy közönszerű előadás végig hallgatása fejében. A mitől a közönség nem szalad el, az már műélvezet a vidéki kritikus phraséologiájában. Az igazi műélvezetnek igazi művészet a forrása és nem a közönszerűség, melyből a vidéki színészet rendszerint táplálkozik.

Becsüljük meg hát a nagy szavak értékét és alkalmazzuk ott, hol érdem követeli. Ha művészet az operett és bohózat caricaturáinak kéz-, láb- és hangfeszítésekkel való előállítás, mi akkor egy dráma vagy vígjáték jellemének ésszel és szívvel való megalkotása?

Ha műélvezetet nyújt egy operett, vagy bohózat, melyet Zell és Gené, vagy Duru és Chivot összetakolnak, mit nyújt egy dráma vagy vígjáték, melyet Shakespeare, Sardou vagy Pailleron teremtenek? Igaz, hogy amaz a tömeg „műélvezete“, emez az intelligentiáé és a kritikáé.

A tömeg álláspontja jogosult minden consquentiájával és minden esetben, az intelligentiáé és a kritikáé csak egyetlen egy esetben az, ha Shakespeare, Sardou vagy Pailleron művészi előállítás szempontjából felülhaladják a színészek erejét, képességét.

„Azok nekünk remek művek, — mondhatja a kritika, — de csak művészi előállításban, e nélkül profanatio, torzítás; akkor inkább olvassuk, mint nézzük. Ugy élvezünk, így bosszszankodnánk.“

Volt már az idén színházunkban egy Shakespeare-est; azt mondják művészi előadás volt. Meglehet. Egy francia közmondás azt tartja, hogy „a távollevőknek nincs igazuk.“ És távollevők — fájdalom — nagyon sokan voltunk, s nagyon sokunknak nem volna igazsága, ha amaz előadás művészi voltát tagadni akarnók.

Tegnap volt egy Pailleron-est. Fájdalom, nagyon kevesen voltak jelen, akiknek igazunk van abban, hogy a tegnapi előadás művészi előadás volt. Az volt. Tehát a kritika bátran használhatja e szót: műélvezet, melylyel a közönség végig hallgatta e szellemes vígjátékot, Pailleron szellemének igazi francziás bijouteriáját.

Mit mondjunk a szereplőkről? Öt nő és egy férfi játszott. Az öt nő közül egyenként nem producált egy sem valami eget verő művészetet. Nagy művészet nagy jellem és nagyszabású actiók egybe forrásából ered. A mindennapi élet ábrázolása, köztünk futkoos, csevegő, inceselkedő, veszekedő alakok reprodukálása nem igényli a magas művészet arzenálját. Mindennapi élet szellemes előállításban, mindennapi alakok igazi világításban, ezek Pailleron műtárgyai, melyekkel a színészeknek szolgált.

A színészek pedig e műtárgyak lelkiismeretes, ügyes, rendkívül ügyes feldolgozásával szolgáltak a közönségnek. A művészet az öt nő és egy férfi játékaik közvetlenségéből, melegebből, egységéből, mondatnok ölekezéséből sugárzott ki. Es ez is művészet, még pedig a javából, melyre vidéki színház, vidéki színészek büszkésk lehetnek és talán a közönség is.

Említsük meg mégis külön külön a szereplőket, a czimszerep ügyes ábrázolóját Pálót a Piroskát; Medgyaszay Evelint, ki annyi életet, kedélyt, közvetlenséget vitt a színpadra, és ezek nyilatkozásaiban annyi művészi formaerőket, hogy szinte nem hittük, hogy azonos azzal a Medgyaszay Evelinnel, a ki tragédiákban és drámákban hamis páthosszal szokta megbénítani erővel és szenvedéllyel teljes játékat; László, a rokonszenves anyaszinesnőt, kinek ninos párja a vidéken; Róna a székinét, kit ha a szerep talál, ő is elevenére talál; Illinger Ilonát, kiért igazán kár, hogy nem közönséges színészi erejét operettekre is pazarolja, — és végül Sömlöt, az egyetlen férfiszereplőt, ki megérdemelte, — hogy ha tiz nő játszott volna is, — mind a tiz rajongjon érte.

Az előadás rendezése is kifogástalan volt, s ez — mint a színpad bizonyítja, — Pécly Kálmán érdeme.

Abonyi Lajos, a „Magduska öröksége“ cz. nagy sikert aratott népszimű szerzője, mint már irtuk, szombaton városunkba érkezik, hogy itt megnézze vasárnap színműve előadását. — Hogy ez a körülmény nagyban

fogja emelni a vasárnapi színházi est érdekes ségét, azt mondanunk is felesleges.

Valentin Lajos, színházunk fardhatatlan érdemű igazgatója, ma este a fővárosba utazik, hogy ott megtekintse a „Babatündér“ elkészült diszleteit, s a körülbelül 1000 forintnyi kiadást igénylő babaruhák elkészítése iránt intézkedjék. — Ez utjából magával hozza a „Nóra“, „Idéges nők“ és a „Náni“ újdonságokat. Különösen a két előbbi a tél legvonzóbb darabjainak ígérkezik.

Blaháné Berlinben. A berliniek közelebb gyönyörködni fognak Blaháné énekében, mert a művésznő szerződésileg kötelezte magát arra, hogy e hó 24-től kezdve öt estén egymásután Berlinben hangversenyt ad s kizárólag magyar népdalokat fog énekelni. Egy-egy estéről 500 frt tiszteletdíjat kap. Blaháné e hó 22-én utazik el. A berlini hangversenyen Wilt asszony is fel fog lépni.

Haluska Benedek* Bartók Lajos bohózata lesz a legközelebbi újdonság. Ez az a bohózat a primadonnák férfi ruhába öltöznek és diák-kucsmában jelennek meg. Haluska tiz nap óta már az ötödik újdonság lesz. Két hét alatt a következő újdonságok színrehozásá a hivatkozhatik Valentin: „Mamus“, „Párl járt kéjuzatók“, „Magduska öröksége“, „Haluska Benedek“ és „Titkos csók“. Azért tartjuk ezt érdekesnek ismételve elmondani, mert az aradi lapokban azt olvassuk nagy dicsekedéssel, hogy ott Aradi Gerő tizednapra már újdonságot is hoz színre. Még pedig a „Kisvárosi hírességek“-et, a mely nálunk már a múlt évben megbukott.

Irodalom.

Új helybeli termék.

Az ipartörvény. (1884-ik évi XVII. törvényezikk.)

Egy ily czimű, vaskos, 420 lapra terjedő szakmunka hagyta el közelébb a sajtót ifj. Csáthy Károly helybeli könyvkereskedő kiadásában. A munka szerzője Grünvald József, fogalmazó a debreczeni kereskedelmi és iparkamaránál, a ki azt dr. Király Ferenc orsz. képviselőnek és kamarai titkárnak ajánlja. Grünvald ur hasznos szolgálatot tett az iparos és kereskedő osztálynak, valamint az iparügyekben bíraskodásra hivatott hatóságoknak, bíróságoknak, mikor ezen gyűjteményt összeállította.

Mert gyűjtemény ez, az 1884. évi XVII. törvény minden egyes §-át idézi s valamennyihez csatolja a rávonatköz magyarózó miniszteri rendeletet, elvi határozatot; egyes helyeken utalásokkal és jegyzetekkel kíséri. Ez által egy biztos Aradne-fonalat ad az érdeleket kezébe, a kik annak segítségével kényelmesen tájékozhatják magukat a törvény §-ainak és a rájuk vonatkozó rendeleteknek, elvi határozatoknak valóságos labirintusában; sőt ugyanakkor a törvény némely intézkedési felől tiszta, világos fogalmat is nyerhetnek.

A Grünvald kommentározott gyűjteménye ugyan jogi fejtegetésekre nem bocsátkozik, mert hiszen a törvény-magyarázat nem lehetett az ő feladata s a törvény egyes intézkedéseiből kifolyó vitás kérdésekre nézve irán y a d ó i t é l e t nyilvánítására nem ő az illetékes, hanem a kormány; mindazáltal a mi a munka gyakorlati czéljait illeti, hasznos voltát illeti, az elvitáztatlan s rendszeres összeállításánál fogva gyors segítséget, utmutatást ad mindazoknak, a kik az ipartörvény s az abból folyó intézkedések alkalmazására vannak utalva.

A gyűjteményhez írott előszó vázlatát nyújtja szerző iparügyi politikájának is, mely anyiban bir különösebb érdekekkel, hogy vissza tükrözni látszik, a kamara titkárnak dr. Király Ferenc orsz. képviselő urnak, kihez a mű ajánlva van, e tárgyban elfoglalt állás pontját is.

Szerző nem tartja az új ipartörvényt abszolút becsünek s ebben aligha egyet nem ért vele mindenki. Látjuk hogy nem is rájong érte s kifejezi, hogy az ipar fejlődését, bármennyire legyen is a törvény az iparosok szétágazó érdekeihez mérten megalkotva, nem fogja előmozdítani. Mert szerinte a fejlődésnek olyan akadályok állják útját, minők pénz- és hitel-viszonyaink, közös várm és kereskedelmi szerződéseink, a katonai felszerelések szállításánál a kis iparosok mellözése, az adó rendszer hiányossága stb. A Grünvald iparügyi politikájának ezen negatív oldala mellett van egy másik, pozitív oldala is; és mindenesetre okosan cselekszik sok rövid látó, tévesen magyarázó, ha ez utóbbi nézetet acceptálja.

Mert valójában úgy van, hogy nem készült még olyan törvény, mely minden érdeket kielégített volna s folytonos elégedetlenséggel bajok soha orvosolva nem lesznek, hanem csak szorgalmas munkával.

A gyűjtemény szerzője különös elismeréssel emlékszik meg végül az új ipartörvény azon intézkedéseiről, melyek az iparos oktatást az ipartársulatok és az ipartanács intézményét szervezik. — Azt mondhatjuk, hogy az előszó ügyes propagandát úz az ipartársulatok mellett, a minő még — eléggé különös és semmi esetre sem dicsőretünkre való állapot — Debreczenben sincsen.

A művet, mely hézagpótló, melegen ajánljuk az érdeleket figyelembe. Ara tüzve 2 frt 60 kr. Költe 3 frt.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ.

I. Bérlet. 12. szám.

Holnap pénteken, 1889. év október hó

11-én páros bérletben,

itt második szor:

Titkos csók.

Operette 3 felvonásban.

M Ű S O R:

okt. 12. Szombat. Haluska Benedek,

Bartók Lajos énekes bohózata. —

Előszór. Páratlan b.

13. Vasárnap „Magduska öröksége. Másodszor páros b.

Felolós szerkesztő és kiadó laptulajdonos:

Vértesi Arnold.

Főmunkatárs: Kerezy Vilmos.

Szabó Lajos fiai czég

Debreczen, Rózsatér.

Az őszi időnyre raktárra érkeztek:

Női ruhaszövetek,

Flanell, Kasán, Moldon.

Gyapju, Himalaya kendők,

Haraszt kendők,

téli harisnyák.

Szőnyegek, ágyterítők

PAPLANOK.

A hírneves cosmanósi gyárból:

Mosó velezek.

Kardos Lászlónál

Czeglédutca kaphatók

Jaeger Gusztáv tádar

valódi és egészség fejlesztő gyapju alsó ruhái,

férfiak, nők és gyermekek részére: u. m.

férfi alsóing, ujjas és nadrág,

női alsó ujjas, nadrág és szőnyya,

női ujjas és nadrág egy darabban

gyomorvédő

(igen czéliszertű);

női és férfi harisnyák,

fennsorolt czikkek három fiuomságban és őszi

téli minőségben kaphatók.

Zsebkendő (igen csinos).

Minden egyes darab Dr. JAEGER

Normal Woll System W.

Benger Söhne és Prof. Dr. G.

Jaeger kézirata védjeggyel van el-

látva és ez igazolja a valódiságot.

Minden más szövegű védjegy csak

utánzásra vall.

A Dr. JAEGER valódi árúja hatá-

rozottan jobban megfelel a hozzá kötött

kivánalmaknak mint az utánzás és mivel

anyagja a legjobb, legtisztább gyapju-

ból van, tehát egészségesebb kellemesebb

és tartósabb is mint az utánzott áru.

Az említett minőség betartására a

gyáros nagy összegű bírság által van

kötelezve.

Pénzt

sorsjegyekre, értékpapírokra, bank,

zálogjegyekre, vidéki takarékpénz-

tári részvényekre, részletekre,

arany- és ezüst pénzmenükre

bármily összegig olcsón ad

LÓVY J.

banküzlet

Budapest, IV., Hatvani-utca 17.

